

NOVI ROD

6

ZVEZA

1924·V·LETNIK·1925

Novi Rod

izhaja prve dni vsakega šolskega meseca in stane na leto 10 L.
Posamezne številke so po 1 L. — V inozemstvo 12 L. — Izdaja
„Zveza slovanskih učiteljskih društev“ v Trstu.

Vsebina :

PISANA TRATA	Stran	81
Fran Lipah: ZIMA V GOZDU	„	82
Janko Samec: NETOPIR	„	87
BOŽANSKA KOMEDIJA	„	88
Ferdo Plemič: TRIJE KROJAČI - EN MOŽ	„	90
ZRNA	„	94
KOTIČKARJEM	„	95

.....

Pripomba: Slika v Božanski komediji kaže Žeriona,
ki prenese pesnika. Sliko izdajalcev Ruggierija in Ugo-
lina (v ledu) glej v peti številki!

Urednik: Pahor Jože, Trst, ul. Udine, 35. III. — Uprava: Novi rod,
S. Giovanni - Trieste (Casella postale.) — Uprava za Jugoslavijo:
Marija Kmetova, Ljubljana, Bleiweisova cesta 21.
Tiska Tiskarna „Edinosti“ v Trstu.

LETO V.

V TRSTU, marca 1925.

ŠT. 6.

Pisana trata, polna bujnih trav in cvetja, solnčne mreže čez trato, spreletanje metuljev in šum čebel, meglice cvetnega prahu, ki se dviga in prelega, dih zdravja in radosti nad vsem, a pod cvetjem in zelenjem, v temni vlagi tal in bilja potajena vrva, polna belih in črnih luskin, kača strupenica: ali ni to podoba življenja? Sredi brezskrbnosti, cvetja in barv, sredi solnčne lepote in radosti se vije na dnu, v temi, mrzlo telo kače, ki je ne bi niti slutil, se vije laž.

Morda si bil še v tesne plenice povit, ko je kača legla k tebi v zibel. Neopazno pride k človeku, da ne ve ne kdaj ne kako, ter mu šepče. Drami mu želje, ki spijo in jih otrok ne pozna. Prav tiste želje mu dramati, ki so najtišje in najbolj daleč.

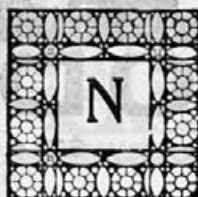
Vzemi sad — mu pravi — ki ti ga branijo! Najslajši je, zato naj ti ne bo mari ljudi! In več vzemi, kakor ti ponujajo!

Morda si v majhni zibelki razširil zenice in videl in verjel. Tedaj se ti je tiho splazila kača v srce, legla vanj in rasla. Iz poželjivosti in pohlepa se rodi laž in rase s tvojimi željami. Ne zabi tega. In ne zabi, da so tvoje želje vedno večje kot je moč tvojih rok. Nikdar ne boš ž njih delom zadovoljil brezmejnih željâ, rojenih iz laži. Ko boš odrasel, bodo že tolike, da boš moral druge ljudi upreči v jarem, če boš hotel svojim željam ustreči. Šel boš in boš to tudi napravil, če te je kača v zibeli prepričala, naj ti ne bo mari ljudi, če ti je legla v srce. Drugi bodo delali zate, ž njih žulji boš tešil svoje želje.

Vidiš, tako se iz one male laži, ko si morda zahteval le kruha, ki ga nisi bil potreben, polagoma razraste velika laž, ki ti zasenči vse življenje. Ne boš videl krivic in zla, ki jih boš storil, ko boš stregel svojim željam. Luč ugasne, kamor pride laž, mrak in sovraštvo ležeta na zemljo in ljudi. Ni več solnca in radosti na trati, kjer se pod cvetjem vije kača strupenica.

Fran Lipah:

Zima v gozdu.

ad Borovcem se je vzdramilo mlado jutro, počasi odprlo oči in pogledalo v beli svet. Dva ostrá solnčna žarka sta se vsula iznad Poglédá na smrekovi gozd. In glej, čudo! Vrhovi smrek so tajno zašumeli in zablesteli v srebrnem ivju. Breze so se prebudile in dahnilé prvi pozdrav. Hrasti, kostanji, gabri in bukve so oživelí in se zbudili. Ves zimski gozd, prelesten in čudežen, se je vzdramil in zapel slavo mlademu jutru in novemu dnevu, da je odmevalo vsenaokrog:

«Slava tí, lepo jutro, slava tí, mladi dan, sladko sino spali, bajke sanjali, a zdaj je dan in naš sen je končan!»

Veličastna jutranja pesem in premila glazba sta napolnili ozračje zimskega gozda: to je bilo skrivnostno petje jutranjih žarkov visoko pod nebom, tenki in premili glasovi ptic v vejevju in srebrno žuborenje potoka pod ledeno skorjo v dolinici.

* * *

Palček Kukec se je zbudil, zazdehal in sram ga je bilo. «Ze spet sem predolgo spal. Ah, ta lepa zima! Preveč sem sinoči kolovratil po gozdu in pasel oči v mesečini. Ampak danes bom priden. Če bom le mogel, vsaj poskusil bom!» In se je izkopal iz mahovja in skočil na tla. Saperment, kako čil je bil! Skuhal si je želodove kave, oslajene z medom, prigriznil dva oreha, nabasal potno bisago, pograbil drenovko-potovko, pa hajdi na pot, na božjo pot po prelepem zimskem gozdu!

Komaj je preskakljál stezico, ki je vodila od palčnice na vrh Borovca, se je naenkrat vstavil in debelo pogledal: na poti je ležala siničica. Palček Kukec jo je pobral, jo božal, dihal vanjo in jo ošteval:

«Ti lahkomiselnost, ti trma siničja ti! Jaz naj te pobiram in od mrtvih obujam, ti revica zmrznjena, ti površna piščalka tí, zakaj se ne paziš mraza. Ljudje zmrzujejo, ptičica moja mila, kaj šele take sestradane siničice, tí ljubica moja, tí mala nagajivka moja! No! Cicici-fififi! Cici-fififi!»

In jo je božal in dihal vanjo. In glej, čudo božje ljubezni! Mala ptičica je vztrepetala in počasi odprla male oči, dvoje drobnih ajdovih zrc. Prestrašila se je, a ko je spoznala palčka Kukca, mu je pršnila iz rok, zletela visoko pod nebo in se mu takoj nato spustila na ramo in mu poljubljala lice, čelo in brado. Pela mu je in žvrgolela:

«Hvala, hvala, cicici, srčna hvala, fififi! Ljubi očka Kukec fififi, mraz, presneti kljukec, cicici, me je sinoči iz gnezda spravil in me na poti brezsrčno zadavil. Hvala tí, sisisi, srčna tí hvala, pipipi!»

Kukec je bil ginjen, komaj se je vzdržal solz, pa je hitro napravil spet strog obraz in nadaljeval pridigo:

«Ampak nikoli več, ptičica, te ne rešim, če ne paziš bolje nase, noričica. Hud sem nate, siničica, in nikoli več...»

Pa ga je prekinila drobna ptičica: «Nikoli več! Pazila se bom in hvaležna ti bom. Jeseni ti za lešnike in gobe povem, za čebelji med in čmrljevo strd, za sladke koreninice in čudežne trave. Sedaj pa grem s teboj na pot.»

In šla sta. Kukec je skakljal po sneženi skorji, ptičica pa je prepevala pred njim. — Prišla sta na kraj in glej, tam se je svetila v dopoldanskem solncu palčnica soseda Lukca. Dvoje rdečih okenc je mežikalo pod debelo sneženo kapo. Lukec je prihitel iz hišice:

«Dober dan, dober dan! Kam? Na Molnik, na živalski zbor! Vse bo tam!»

Snežena skorja se ni udirala pod neznatnimi nožicami drobnih palčkov. Kar vrtila sta se po snegu kakor dve rdeči kapici, kakor dva velika jurčka.

Pri mahovem šopu pod smreko sta se ustavila. Tam ni bilo snega, sedla sta na tla, z resjem postлана in se odpočila. Siničica pa je sedla na smrekovo vejico in zažvrgolela... Med vrhovi, obloženimi z debelim snegom,

so se vsipali solnčni žarki, močni zlati prameni, ki so kakor ogromni božji prsti božali zimski gozd. Kukec se je sklonil nad mahovim šopom in zaklical v tla:

«Ciklamica, mila moja ljubica, kaj delaš? Ali spiš in sladko sanjaš?»

In glej, čudo zveste ljubezni! Izpod mahu se je oglasilo sladko in milo:

«Ljubi očka! Sanjala sem prelepo: spomladi bom zrasla in vzcvetela in me bodo utrgali in me podarili lepi deklici in ta me bo negovala in z mano o sreči sanjala. Zbogom, očka!»

Palček Kukec je poslušal in mu je bilo prehudo za ljubo malo ciklamico: «Zbogom, ljubica moja!»

Dvignili so se in šli dalje. Kukec se je ustavil na posekani jasi, se sklonil na znanem mestu in poklical v tla:

«Šmarnice, bele svete cvetke ve, kaj ste nocoj sanjale?»

In glej, čudo boguvdane ljubezni! Iz zemlje je zabrnelo kakor potrkavanje srebrnih zvončkov:

«Ljubi Kukec! Sanjale smo, da v ljubem maju vzcvetimo, zapojemo Bogu in potem nas bodo nesli v cerkvico na Marijin oltar. Tam bomo gledale Marijo in ji pele majsko pesem.» — «Zbogom, srečne šmarnice!» je pozdravil Kukec.

Šli so počasi proti Molniku. Seveda so se spotoma povsod, kjer le mogoče, ustavili. Dan se je že nagibal in postali so lačni. Jedli so, kar je malha premogla: kolače iz kostanjeve zdrobi in medu, pečene gobe, lešnike in pili medico. Ej, to so jo rezali, ko so se okrepčali!

Še so se ustavili pri kostanju. Tu pa se je okorajžil Lukec in vprašal: «No, striček, kaj si sanjal nocoj?»

«Očka Lukec,» je odgovoril kostanj, «posekali me bodo in iz mojih desk napravili posteljo in zibko za balo mladi nevestici tam doli v dolini. Živel bom med srečnimi ljudmi in še sam bom srečen med njimi.»

In je vprašal Lukec smreko na parobku: «Kaj pa ti, dolga tetka?»

«Očka Lukec,» je odgovorila mrzla smreka. «Posekali me bodo, naredili iz mene krsto za mladega fanta, ki je prezgodaj umrl. In položili naju bodo v črno zemljo in jaz bom vsa srečna sanjala večni sen z mladim junakom!»

«Zbogom, zbogom obema!» je dejal Lukec in šli so dalje.

* * *

«Molnik! Molnik!» je zaklicala siničica in odletela proti njegovemu vrhu. Solnce je že davno zašlo in mesečina bele zimske noči se je razlila po gozdu. Ostre sence vej in debel so padale od silne meščeve luči na snežno skorjo. Mesec pa je vzhajal počasi na vzhodu kakor ogromna žareča obla, sam oranžen ogenj in nebeška lepota.

Ko sta prišla vsa zasopla naša palčka na vrh Molnika, se jima je nudil čuden prizor. Vse gozdno prebivalstvo je bilo tam zbrano. Na sneženi skorji so rajale gozdne in potočne vile, rudarski in šumski škratje, volkodlaci in vešče. Peli so in rajali, da je bilo veselje. Komu neki? Gozdno živalstvo si je izbralo medveda za sodnika! To pa je bilo tako-le:

Sneg in mraz marsikateremu lenuhu, tatu ali požeruhu ni bil po volji in vsi vprek so začeli rogoviliti in se upirati. Nastala je zmešnjava v živalskem kraljestvu tako velika, da so šli v medvedov brlog, zbudili medveda, mu vse razložili in ga prosili, naj razsodi.

In tako je medved sedel na širokem štoru, se modro držal in sodil. Okrog in okrog pa so stale ostale gozdne živali, bližje ali dalje, kakor je pač komu njegova vest dopuščala. Srne in jeleni so stali najbližje sodniku medvedu, lesice in volkovi pa so bili zelo daleč od njega. Sodnik medved pa je govoril:

«Zbudili ste me iz sladkega zimskega spanja in me postavili za sodnika. Sodil bom pravično po svoji medvedji pameti. Res je huda zima in malo hrane. Ampak, ljubčki moji, jesen je samo ena v letu. Kdor je spomladi sejal, poleti delal, ta je jeseni tudi toliko božjih darov nabral, da ne bo na zimo godrnjal.»

Jeleni in srne so povესili glave. Medved je to opazil in dejal:

«Res je, travica ni pozimi zelena, ampak brez hrane naš gozd ni in do spomladi bomo že potrpeeli. Ali pa se pustite od ljudi postreljati.»

Jazbeci so pokazali jezno zobe. Rekel jim je strogi sodnik:

«Kaj pa vi, kruljavi rilci, zobe kažete? Kdo je pa jeseni kmetu koruzo kradel, lakot nečedna?! Mar nima gozd za vsakega poštenjaka dovolj?»

Lesice so se potuhnjeno zasmejale.

«O ti hinavska spaka,» je zarentačil medved, «kar pojdite nad kmečke kckcški, sladkoenede, vam bodo že lovci kožuhe posneli, da se bodo ž njimi

«Hihihififi!» so se zasmejali vrabci na gabru.

«Vi pa kar tiho, ki ste povsod doma, kjer je kaj blaga. Jeseni ste peli, ko ste bili presiti:

Zito imam, pa vreče nimam!

Pa pojte sedaj, ko stradate:

Vrečo imam, pa žita nimam!»

Volkovi so se oglasili k besedi in bi radi nekaj zinili. A sodnik jim ni dal besede, le to jim je rekel:

«Volcjé, ki imate tam kamen, kjer drugi srce, vi ste tulili, ko ste pastirju ovce trgali:

Greh

gre v meh.

Meh počí —

pa greh ven skoči!

Potem imate vsi počene mehove in takemu ni treba jesti! — Mir in posluh, prijatelji! Mene zovejo največjo gozdno zver. Pa s čim se hranim? Ali hodim na vrtove drevesca obgrizovat kakor naši zajci, dolgotuhi strahopetci, ali hodim v staje drobnico klat kakor naši dični volkovi, ali hodim po njivah krompir krasí kakor naši ščetinarji, prasci dolgorilci? Ne! Hranim se z najmanjšimi gozdnimi sadovi, mirno in pošteno čez leto živim, pozimi lepo spim. Pa sem zato najmočnejši in najhrabrejši med vami. Tako živite še vi, pa bo konec vseh razprtij, če pa koga koža srbi, naj pride pred moje oči. Če pa nobenega ni, marš, vsi spat na vse strani, — pa mirno kri!»

Vse je molčalo. Takrat pa so se na oblakih od vzhoda pripodile vile Zornice in oznanjale vesoljnemu svetu:

«Jutro! Jutro! Jutro!»

Gozdni prebivalci so pozdravili sveto rojstvo mladega dneva in se razšli po domovih.

Janko Samec:

Netopir.

Skoz noč prhula netopir
in išče, išče svoj kvarlir —
a v temi ga ne vidi!

Pa butne z nosom ob drevo,
zavpije sova: „Ohoho,
le sem, le sem ne pridi!“

In spet zaplava v črni mrak,
tam spi zverina — volkodlak...
in smuk! v uhó mu skoči!

A volkodlak, kot da je gluha,
zagodrnjavsa: „Uf, uf, uf...
kar zgubi se mi v noči!“

Potem obesi se na drev
ter zakriči pred svinjski hlev:
„Je kaj prostora záme?“

Skoz noč zacvili pujsek mlad:
„Jaz, boter, res bi vzel vas rad,
a ni doma še mame!“

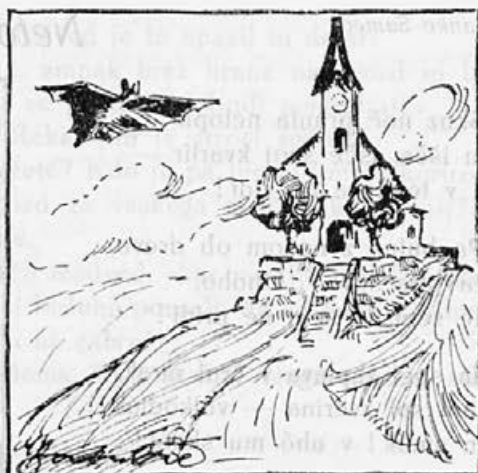
Pred sabo ugleda svetlo luč,
in v noč zaškriplje v vratih ključ.
„No, zdaj pa bo!“ si misli.

A revček spet se zmótil je:
le človek se napotil je
počivat sam na svislí!

Odplaval jezen je drugam,
potrkal tu, poprosil tam —
nihče pa ga ne usliši!

Se dobri Bog je nanj ozrl,
in z jutrom lino mu odprl —
zdaj spi v Njegovi hiši!

„Božanska komedija“.

(Divina commedia.)

(Nadaljevanje)

Drugi kolobar je poraščen z drobnim grmičevjem, ki vzdihva. Po njem se plazijo pticam podobne živali, ki imajo človeško glavo in vrat in ki neprestano lomijo in objedajo vejevje. To so harpije. Kjer odlomijo, tam se čuje iz rane vzdih.

«Odlomi vejico!» pravi Virgil pesniku. Dante to stori, a zasliši bolešno tožbo: Zakaj me lomiš? Ali nimaš usmiljenja? Ali nisi čul o Petru Vinji? (Pier della Vigna.) Kraljev svetovalec sem bil in njegov ljubljenelec, pa so me očrnili. Kralj me je vržel v ječo, čakala me je sodba. Morda bi me oprostili, a nisem mogel prenašati žalostnih dni, sam sem se usmrtil v ječi. Zdaj trpim tu, v tem gozdu vzdihov. Pojdi, a ne lomi grmičja, samomorilci so vklenjeni v vse te rastiine! Tudi na sodni dan se ne bodo združila naša telesa z dušami, ker smo jih prostovoljno zavrgli. Trupla bodo prinešena na to trnje in bodo visela na njem vse večne čase.» —

V tretjem kolobarju so trpeli nasilniki proti naravi. Na nje je škropil ognjen dež iz višav, zato se je širila vsečez ogromna žalostna pustinja. Od tu sta morala Dante in spremljevalec v globočino, kamor ju je prenesel Žerion, ogromna pošast, živa slika njih, ki so v osmem krogu. Tu so sleparji in varalice najrazličnejših vrst. Porazdeljeni so po globokih jarkih, ki jih je deset okrog vodnjaka na sredi. Žerion, pošast prevare, ima pravilen človeški obraz, toda ostalo telo je — kača. Rep je silno dolg in tenak

ter se vije čez hribe in doline; poln je vozlov, kakor ima sleparstvo vse polno zvijač, s katerimi lovi poštene.

Dante stopa po mostih, ki so narejeni nad jarki in gleda v globočino. Tu vidi trumo sleparjev, ki bežijo, ker lete nad njimi hudobni duhovi in jih bičajo. Tam so priliznjenci in zapeljivci; v gnoj so zakopani. Nekoliko dalje vidi nenavadne plamenice; v plitve jame so posajeni grešniki z glavami navzdol, da gledajo le noge ven, toda te noge gorijo, ližejo jih plameni. Kdo so to? Sleparji, ki so prodajali cerkvene časti za denar. In kdo so oni, ki imajo glavo obrnjeno, da gledajo vedno nazaj, ko hodijo naprej po svojem krogu? So čarovniki, ki so gledali v prihodnost in skušali prerokovati. Kaj je spet v oni grapi? Črno se vije vrela smola in vanjo potiskajo zlobni vragi sleparje, ki so v življenju prodajali javne službe. Kamor pogleda Dante, tam vidi nove prikazni. Glej vrsto menihov! Pa saj niso menihi, le podobne kute imajo in kar čez oči! Te kute so pozlačene, zdi se, da so svetniške. V resnici so kute iz svinca, zakaj nosijo jih hinavci, ki so se svetu kazali kot svetniki. Kako primerna kazen jim je naložena!

Tatovi so sredi trume kač. Kače se vijejo okrog nesrečnikov in jih pikajo. Ni se jim mogoče ubraniti.

Nato zagleda pesnik plamene, ki blodijo brez miru, da se vidi iz daljave kakor bi bile kresnice. To so duše slabih svetovalcev. Eden izmed plamenov ima dva rogljiča, kakor bi bili dve duši skupaj. Saj sta v resnici: Odisej in Diomed, stara Grka, ki sta bila silno nadarjena, a sta s svojimi zmožnostmi varala druge. Odisej si je na pr. izmislil zvijačo, da so Trojci zavzeli z lesenim konjem, v katerem je bilo skrito vojaštvo. Tudi s svojimi nemirnimi vožnjami po morju je pogubil mnogo mornarjev, zato bo blodil kot plamen vso večnost.

Komaj pustita Dante in spremljevalec ta kraj, se nahajata sredi oskrunjenih in razsekanih teles, da je videti rano pri rani. To so ljudje, ki so sejali v življenju prepir in ločevali, trgali rodbine, meščanstvo, vernike iste vere. Poleg teh zločincev so ponarejevalci (denarja, listin itd.). Vsi so polni raznih bolezni in strašno trpijo.

Najgloblje, na dnu pekla se nahajajo izdajalci, bodisi rodbine, prijateljev, dobrotnikov, bodisi domovine. Okrog njih so razvrščeni velikani. med temi Antej, ki se je uprl Jupiteru. Ta prime potujoča pesnika ter ju kar položi, nekoliko pripognivši se, na dno pekla.

To dno je ledeno. Zdi se, kakor bi bilo iz stekla. V ledu pa so temne sence, izdajalci. Tu je na pr. grof Ugolino. Bil je Gibelin, pa se je l. 1275 zvezal s toskanskimi Gvelfi, da je zavzel, iz maščevalnosti in častilakomnosti, mesto Piso, ki je bilo gibelinsko. V mestu je vladal več let, a naposled se je dvignil proti njemu nadškof Ruggeri, ki je ulovil grofa Ugolina in

njegove sinove ter jih pustil umreti od lakote. Zdaj sta bila izdajalca skupaj zakopana v led in sta se grizla. —

Na koncu tega poledenelega jezera pa ždi ogromna krilata prikazen, iz katere žrela strmijo trije temni obrazi. Strašna prikazen je Lucifer sam, upornik proti Bogu. V Luciferjevem žrelu pa so stisnjeni Brut in Kasij, morilca Julija Cezarja, in Judež, izdajalec Krista.

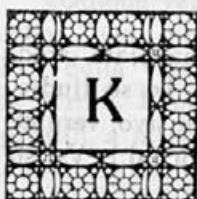
«Čas je,» pravi Virgilij Danteju, «da odideva. Videla sva vse grozote in najina pot je še dolga.»

Iz pekla je peljala ozka podzemska pct v vice. Po tesnem rovu se je vil potoček, ki je kazal pesnikoma pravo smer, ko sta zamišljena odhajala iz kraja groze in trpljenja.

Ferdo Plemič:

Trije krojači - en mož.

ako je bilo to, da so se podali trije krojači skupno na potovanje po našem lepem svetu, vam bom takoj povedal. Prav za prav bi moral iti le pomočnik na potovanje, pa ga je bilo premalo, tako je bil droben. Zato vzame še vajenca s seboj, pa ju je bilo še zdaj premalo. Tako se je odločil tudi mojster, da pojde z njima. Zdaj pa jih je bilo zadosti — baš en mož! Vajenec je nosil likalnik in sicer zato, da ga ni jutranji vetrič odnesel preko doline in gore. Za njim je stopal pomočnik; vihtel je v roki dolgi vatelj. Zada pa je možko koračil mojster; nosil je škarje, ki so čast in slava krojaškega stanu. In šlo je vse po sreči.

Šlo je vse po sreči do prvega klanca zunaj vasi. Tam pa je začelo iti narobe. Ko jo mahnejo namreč po klanecu navzgor v tem lepem redu, kakor sem povedal prej, obstane vajenec kakor pribit, pomočnik odpre široma usta, mojstru pa klecnejo kolena najprej navzdol in naprej, potem vsaksebi na levo in desno in slednjič navznoter drugo ob drugo, da je kar zašklepetalo.

Kaj pa je bilo? Nu, nič tako strašnega. Po klancu navzdol jo je počasi in premišljeno mahal res lepo rejen polž.

Prvi se ohrabri mojster in zakriči vajencu: «Nebuhodonozor, daj ga ti! Z likalnikom ga daj!»

Vajenec pa odgovori: «Mojster Hanibal, jaz se ga ne upam. Naj gre pomočnik nad to zver.»

Tedaj zavpije mojster pomočniku: «Holofern, pa ga ti daj! Kar z vatljem ga mahni počrez! Tudi če počni, nič ne de.»

Pomočnik pa odgovori: «Kaj? Jaz naj grem nadenj? Ne; ste li še pri pravi pameti? To je pač zmaj!»

Nato de mojster: «Ali vaju ni nič sram? Sem mi dajte vatelj, pa ga bom sam končal!»

In prime za vatelj in ga zavihiti nad polžem. Oj, da bi ne bil nikoli! Polž pri tej priči pokaže svoje roge, pa kar štiri hkrati. Ob tem pogledu jame vajenec piskati kakor star meh, pomočnik pa je ležal že na zadnji plati svojih hlač. Najbolj pa se je mojster drl, kakor bi bil polž vse tri požrl!

Vendar so se vsi trije junaki — vsaj po imenu — mojster Hanibal, pomočnik Holofern in vajenec Nebuhodonozor znašli srečno zopet pod klancem. Ker je zver sredi klanca še vedno grozila s svojimi rogmi, pa so sklenili, da obidejo grič na okoli, tako da ne bo treba zlobne živali ubiti. In tako so tudi storili.

Ko pridejo onstran griča, jim zastavi pot veselo zuboreč potok. Ali brvi ni bilo daleč na okrog, da bi mogel pošten človek črezenj. In tako obstoje vsi trije. In mojster reče: «Pomočnik Holofern, preplavaj to vodico, saj je jedva ped visoka, pa nama vrzi z one strani tisto le suho vejo, ki leži tamkaj v travi, črez potok.»

«Mojster Hanibal,» odvrne pomočnik, «jaz nisem služil pri mornarici, da bi se podajal tako lahkomiščno črez to morje.»

«Pa pojdi ti Nebuhodonozor!» reče mojster vajencu, a ta se brani, češ: «Mene je vde že v umivalniku strah, pa bi sedaj predrzno grešil na božjo milost!»

«Sram vaju bodi!» zarenči mojster. «Krojača sta in imata tako malo poguma!»

In v sveti jezi pljune. Ta trenutek pa je postal prelahak in jutranji vetrič se mu je zapletel v dolgo suknjo in ga je dvignil in nesel črez potok. K sreči se je pomočnik ujel za škrice mojstrove suknje, vajenec pa za njegove in tako so vsi trije preplavali v zračnih višinah usodni potok.

«Vesta kaj, v krčmo pojdimo!» pravi mojster Hanibal. «Saj smo to zaslužili po vsem tem strahu.»

In zavili so pod vejo in naročili so četrť litra najboljšega, kar je bilo povsem zadosti za enega moža. Ali ta četrťinka vina je slabo zategla. Ko so jo namreč izpili, je prišla neka ženska v krčmo in je prosila, naj ji prišijejo gumb na hlače njenega pokojnega moža, češ da brez tega gumba ne bi imela popolnega spomina na rajnkega. In vsi trije so se lotili dela. Ali mojstru se je zapletal jezik, pomočniku so se zapletale noge, vajencu pa se je zapletala nit in tako je iz vsega skupaj nastala silo zapletena povest, tako da nihče ni prišel gumba in so se nasprotno zapleli Hanibal, Holofern in Nebuhodonor na neki način med seboj, da se ni več vedelo, kdo je mojster, kdo pomočnik in kdo vajenec.

Ko so se počasi in z velikim trudom vendar razpleli in razmotali, so kar nadaljevali svojo pot. Pa jim pride naproti gospod župan iz sosednje vasi. Mojster Hanibal je spoznal že po njegovi mogočni hoji, da mora biti župan veljaven mož, zato zavpije vajencu Nebuhodonorju in pomočniku Holofernu: «Odkrijta se!»

Vajenec pa je bil nekoliko tumpast, saj je bil še prav majhen, zato ni razumel mojstra in se je le okrenil in je vprašal: «Han?»

Pomočnik pa je bil ponosen in je dejal: «Jaz se bom le tistemu odkril, kateremu bom šival!»

To je mojstra tako ujezilo, da je pozabil še on odkriti se.

Pa so jih vse tri zamehurili radi nespodobnosti in upornosti proti deželskim oblastim in radi sumljivosti v splošnem. To je bilo jako žalostno, posebno ker so jih šteli vse tri le za enega moža in so jim zato dali le en hleb kruha in en vrč vode. Ko so se pa krojači pritožili radi prepiche odmere, jim je birič odgovoril, da bodo gospodje to že poravnali, ko jim bodo odmerili kazen. Takrat bodo šteli vsakega za tri može. Bog nas varuj!

Ali k sreči je imel mojster Hanibal škarje s seboj in s temi je napravil ponoči tak ropot, da je stražnik pred ječo menil, da je krdelo divjih Turkov prižvenketalo v vas. In tekel je k županu, da mu to javi in da prejme povelje, kaj mu je narediti s temi Turki, ali naj jih tudi zamehuri, ali kako? Med tem pa so vsi trije krojači zlezli skozi okno na plano. Res je imelo okno železno omrežje in celo trdno, ali za naše junake je bilo vendar le preohlapno, da bi jih moglo zadržati. In tako so jo pcedili v temni noči skozi vas.

Tiho in previdno so hodili naprej, vedno naprej. Bila pa je res huda tema, skoro tolikšna kakor v kozjem rogu.

Kar se ustavi mojster Hanibal in reče: «Če se ne motim, je zdaj tu ob levi samotna hiša. Kaj, ko bi se splazili na pod, se tamkaj zarili v slamo in prespali par uric?»

«Ne bi bilo slabo,» pritrđi pomočnik Holofern, «jaz sem že tako truden, da niti nog ne čutim. In če se ne motim, so tu ob zidu tudi lesene stopnice, ki peljejo bržkone na pod.»

«Tedaj jo mahnimo kar gor; kaj nas bo strah, saj tako ni nobenega!» odloči mojster.

In pričnejo plezati po stopnjicah navzgor. Strme so bile in opolzle in konec jih nikoli ni hotelo biti. Plezajo in plezajo in še niso na vrhu. Že pol ure plezajo v potu svojega obraza, a stopnjic je čimdalje več.

«Hm,» zagodrnja mojster, «to pa je šmentano visoka hiša! Kdo bi si bil mislil!»

«Jaz pravim,» reče pomočnik, «da pridemo gotovo v sedma nebesa; če danes ne, pa nikoli več.»

«O joj, mojster,» vzdihuje vajenec, «kako mene kolena bole!»

«Saj res, tudi jaz sem že ves iz sape. Pa postojmo malce, da se odpočijemo.»

Postali so in isti trenutek so bili že vsi trije na trdih tleh, mojster v sredi, pomočnik nad njim, vajenec pa pod njim. S prva niso si mogli razložiti, kako da so kar vsi trije tako hitro prišli z neizmerno visokih stopnjic na trda tla. Ko se pa spomnijo, iz kakšne vrtoglave višine so padli, so se kar prestrašili. In mojster zavpije: «Holofern, ali si še živ?»

«Meni se zdi, da sem še živ,» odvrne pomočnik.

«Ali si se kaj pobil, Holofern?» ga vpraša dalje mojster.

«Prav čisto nič,» reče pomočnik, ki se je že potipal po vseh udih in se je prepričal, da ga nikjer nič ne boli. «Kaj pa vi mojster?»

«Oh, na hrbet sem padel, pa čudno, bunka se mi je naredila na trebuhu. Pctipaj, Holofern! Kaj bo neki to?»

Holofern potipa in reče: «To ni bunka! To je moj mehur za tobak, ki ga nosim za pasom in vas tišči v trebuh, ker ležim na vas.»

«Ti ležiš na meni? Saj res! Potem pa vendar vstani!»

In Holofern vstane z mojstra, ki se oddahne in reče: «Prav si imel, tista bunka je bil le tvoj mehur. Ali, o joj! Zdaj še le čutim! Eno bunko imam pa vendar le na hrbtu.»

«Ah, mojster, tista bunka sem jaz,» se oglasi zdajci vajenec, «ker vi ležite na meni. Ah, mojster, vstanite, če ne me bo konec.»

Zdaj je mojster vstal in prepričal se je, da je govoril vajenec prav.

«Nebuhodonozor, ti si se pa gotovo pobil?» ga nato vpraša skrbno.

«Kako se bom pobil, ko sem pa še tako majhen!»

In res se ni bil prav nič pobil.

Zdaj se je pa tudi že jelo daniti in trije krojači so spoznali, kje stojе in po kakšnih stopnjicah so hodili.

Stali so v suhi strugi nekega potoka in kar se jim je dozdevalo ponoči stopnjice, je bilo le mlinско kolo s svojimi lopaticami, po katerih so plezali vso noč. Ker se je kolo obračalo njim nasproti, stopnjic seveda ni bilo nikoli konca, dokler se vsi trije niso ustavili. Ko so se pa ustavili, tedaj jih je tudi kolo lepo zavihtelo na tla.

(Dalje.)

ZRNA

Zvezdogledi.

Galileo Galilei (r. 1564., u. 1642.)

Galileo je tudi eden izmed največjih med zvezdogledi. Ze zelo mlad je poučeval v Pisi računstvo. V stolni cerkvi je nekdanj opazoval visečo svetilko, ki se je zibala. Ugotovil je, da potrebuje za en nihljaj vedno isti čas, pa naj se ziblje malo ali dosti. Napravil je prvo nihalo, s katerim so merili bitje žile pri bolnikih. Ovrgetel je tudi Aristotelov nauk, da padejo telesa iz iste novi prej na zemljo kot majhna. Ko so se učenjaki temu uprli, je šel na viseči stolp v Pisi in spustil z vrha dve svinčeni krogli. Od teh je bila ena desetkrat težja. Vendar sta obe istočasno prileteli na tla. Pisanskim učenjakom in veljakom pa je bil ta mož prevelik; obsovražili so ga in naposled je moral bežati v Padovo.

V Padovi je malo zaslužil in je težko preživljal rodbino. Izumil pa je tu leta 1609 pripravo, ki je prinesla prevrat v zvezdoznanstvo: iznašel je teleskop ali daljnogled. Z njim je opazoval luno in je trdil, da ima hribe in doline. Takratni učenjaki so se tačoj uprli, češ da je luna gladka in okrogla. Z daljnogledom si je Galileo nakopal še druge sitnosti, ker se ljudje često branijo resnice. Opazoval je zvezde in našel, da se okoli velikanškega Jupitra sučejo še majhna nebna telesa. Spet so se oglašili nasprotniki in so ugovarjali: Človešča glava ima sedem lukenj, dve očesni, dve ušesni, dve nosni in usta; tudi imamo sedem kovin, zato je samo sedem nebnih teles!

Iz Padove so poklicali Galileia v Firence. Daljnogled mu je bil potrdil Kopernikove nauke, da se zemlja vrti okrog solnca. Galileo pa je še dokazoval, da tudi solnce kroži, ker vesoljstvo nima meje in je neskončno. Dodal je še, da so zvezde iz iste snovi kakor naša zemlja.

To pa je bilo preveč. Moža so poklicali v Rim. Povedali so mu, da je bil Kopernikov nauk prepovedan že l. 1616. Zagrozili so mu z mučenjem in zahtevali, naj prekliče, da se zemlja vrti okoli solnca. Preklical je, prisiljen, a se ni mogel vzdržati, da ne bi dostavil patiho: In vendar se giblje! (Eppur si muove!)

Sedemnajst let je pretečlo in medtem je Galileo spisal knjigo v obrambo Kopernikovih naukov. Spet so ga, starčka, klicali v Rim, ga oblekli v žakljevino in mu ukazali priseči da ne bo nikdar verjel in učil, da bi se zemlja sučala okrog solnca. Ni se več upiral, star in slaboten, udal se je, da so ga le izpustili. Bili so pa vedno za njim vohuni, do njegove smrti, dasi je revež naposled še oslepel. Umrl je kot siromak.

Viljem Herschel (izg. Heršel), Herschel je spopolnil daljnogled, in sicer z nenavadnimi napori, ki ga zahteva brušenje stekel. Ta mož je odkril morda največje število zvezd na nebu, med njimi tudi velikega Urana.

Računarji in alkohol.

V neki višji šoli v Svici so dali učencem izdelati račune. Polovica je računala, ne da bi vžila opojno pijačo; drugi polovici pa so dali vsakemu prej kozarec vina. — In glej, tisti, ki niso nič pili, so pravilneje izračunali naloge, pivci pa so imeli mnogo več napak.

Črez nekaj dni so poizkus obrnili. Učenci, ki so prvokrat računali brez pijače, so sedaj dobili po kozarec vina, druga polovica pa ni dobila nobene opojne pijače. In glej, tud; sedaj so tisti boljše računali, ki niso pili — torej druga polovica. — Iz tega je jasno razvidno, da alkoholne pijače škodujejo duševnemu delu.

KOTIČKARJEM

Kotičkarji!

Nekateri še vedno ne veste, da je treba pisati za tiskarno vedno le na eno stran in s črnilom. Lahko bi že vedeli!

Razen spisov mi prinese poštar tudi kakšno risbo in celo pesmico. Narisati kaj ali pa zložiti pesem je vedno težje kot spisati kratek spis. Zato risbe in pesmi največkrat ne pridejo v «Novi rod». Objavil bi jih pa, če bi bile boljše. Ali križ je, da se risar enkrat oglasi in potem ne več. Kdor si res kaj upa, bo tudi desetkrat poskušal, da bo nazadnje napravil kaj lepega. Zato: vztrajnost, pa bo tudi «Novi rod» objavil posrečene risbe, ki jih narišete.

Tudi pesmi se ne posrečijo kar tako. Zato poprašajte v šoli, kakšna so pravila za sestavo dobre pesmi, če se spravite na pesem! Pesmi brez pravil so navadno prav čudne.

Urednik.

Maček in miš.

Miš prestrašena teče na polje,
maček že njeno sestro kolje;
še njo zapazi
in tiho za njo lazi.

Veter na uho miši pravi:
«Pazi, da te maček ne zadavi!»
Miška pa le skaka,
maček jo za oglom čaka.

Kadar miška do ogla pride,
veselje mačka obide,
nanjo skoči,
da ji srce počí.

Tomazič Josip, Sv. Jakob.

Kurent.

V davnih časih je živel deček po imenu Kurent. Bil je jako vesele narave. Služil je pri nekem gospodarju tri leta. Ta mu je dal za plačilo tri krajcarje in lepo pisano suknjico. Kurent obleče suknjico, vzame denar in gre po svetu.

Po poti gredoč veselo prepeva: Sem tri leta služil, tri krajcarje prislužil, pa suknjico. — Juhujuhuhu! Sreča ga siromak in

prosi ga milodara: Kurent mu da en krajcar in gre dalje pevajoč: Sem tri leta služil, tri krajcarje prislužil, pa suknjico. En krajcar sem siromaku dal, zdaj imam še dva, pa suknjico. — Juhujuhuhu!

Sreča ga drugi siromak in prosi milodara. Tudi temu da en krajcar in poje dalje: Sem tri leta služil, tri krajcarje prislužil, in suknjico. Dva krajcarja sem siromakoma dal; imam še enega in suknjico. Juhujuhuhu! — Sreča ga tretji siromak, tudi ta prosi za milodar, da še temu en krajcar in naprej prepeva: Sem tri leta služil, tri krajcarje prislužil, in suknjico. Krajcarje sem siromakom dal, pa imam še suknjico. Juhujuhuhu!

Naproti mu pride četrti siromak, ki je bil napol nač, in prosi milodara. Kurent nima več denarja, sleče suknjico in mu jo da in dalje veselo poje: Sem tri leta služil, tri krajcarje prislužil in suknjico, vse sem siromakom dal. Juhujuhuhu! Slednjic ga sreča angel v človeški podobi in mu reče: Kaj hočeš, da ti Bog da, ker si ves svoj zaslužek razdal ubogim? Kurent pravi: Nočem drugega, kakor da bi bil vedno mlad in vesel. — Nato ga Bog postavi v luno, ki se vsak mesec vmladi.

Ana Fuks, Rojan.

Hišica za palčke.

Na vrtu smo naredili hišico iz palčic, katero smo potem pokrili z mahom. Ob njej smo naredili ograjo. Notri smo postavili dve prazni polževi hiši za stolčke. V hišico so hodili ponoči palčki. Ko sem prišla zjutraj na vrt, sem videla, da so pustili kapice, na katerih so bila imena, jopice in copatke, dolge eden do dva cm. Nekdaj sem videla pisemce, ki se je glasilo tako:

Ljubi Veselko!

Tukaj v hiši pri Asti Znidarčič je prav lepo. Vabim Te, da prideš tudi Ti sem.

Pozdravlja Te Zdravko.

Še več drugih zgodbic bi lahko povedala, pa gotovo ne bo toliko prostora zame.

Asta Znidarčič, Kranj, II. r.

Pogreb.

Žalostno zvoné zvonovi,
prijahajo dečki vedno novi
in nosijo cvetice,
venčke pa bele deklice.

Dolga se vije vrsta —
v sredi pa bela okrašena krsta;
deklice jočejo in si brišejo oči,
dečki pa gledajo, kako mati trpi,

ko spremlja sinčka,
ubogeža svojega edinčka
gor na pokopališče
v sedanje njegovo prebivališče.

Jožef Šavli,
Drobočnik pri Sv. Luciji.

Naša koza.

Nekaj vrstic o naši kozi. Stara je sedem let. Mladičev je imela sedemnajst: enkrat po dva in petkrat po tri. Res je pridna, ampak krade. Nekoč smo imeli v košarici nekaj krompirja; pride koza in ga začne jesti. Ko pride mama, se koza ustraši in beži s košarico na vratu. Prav takrat je šel mimo vlak; potniki, ki so bili pri oknu, so se smejali.

Neko nedeljo je mama zamesila rezanice in jih je pustila na mizi. Med tem je šla pogledat, če že gremo od maše. Ko smo prišli domov, ni bilo več rezancev na mizi. Koza pa je hitro zbežala iz kuhinje. Mama je rezance iskala, a nikjer jih ni bilo.

Je šla ven in je videla, da jih je jedla koza. Nekoč smo bili vsi na vrtu, pozabili smo zapreti hišna vrata. Ko je koza videla, da so vrata odprta, je pritekla v kuhinjo. Videla je, da so vsi lonci prazni in je šla v sobo. Tam smo imeli vrečo bele moke. Koza se je zaprla v sobo in začela jesti. Prišla je mama in hotela v sobo, a je ni mogla odpreti, ker je koza zvrnila vrečo za vrata. Mama se je ustrašila. Vendar se ji je posrečilo odpreti vrata. Videla je kozo, vso belo, kakor da bi prišla iz mlina.

Ko je bila koza stara komaj dva meseca, se je izgubila.

Povsod smo jo iskali, a nikjer je ni bilo. Ko je šla mama v sobo, da bo dela mojo sestrico spat, je bila koza v zibelki. Šmentana koza!

Sedmak Ida,
4. š. l. v Nadanjem selu.

Pameten pes.

Neki star pastir je imel psa, ime mu je bilo Turko. Ovce so se ga bale. Neki dan pade pastir v majhno jamo. Pes je gnal ovce

domov. Ko pride domov, začne lajati in cviliti. Ljudje gredo za njim, in jih pripelje k pastirju. Pastirja izvlečejo iz jame, bil je pa že mrtev.

Jenko Franc,
učenec IV. razr. v Trnovem pri
II. Bistrici.

Naša domača šola.

Zelo me veseli biti v šoli. Vsak dan sem v šoli 3 ure in pol. Pa to mi je še premalo. Zato pa učim doma svoja dva bratca Rudka in Janka, sosedovega Zvonka in prijateljico Ivanko. Vsi moji učenci obiskujejo I. razred. Šolo imamo na našem hodniku. Vsi me prav lepo ubogajo, če ne pa šiba poje. Sčasom postavim tudi oslovsko klop za neposlušneže. Škoda, da so moji učenci spričevala pomazali, spisati bom morala nova.

Tudi starejše deklice, součenke sestre Ivanke, imajo šolo. Mene vse pohvalijo, da lepo učim. Jaz učim namreč pri njih italijanščino, sestra Ivanka pa uči v moji šoli slovenščino.

Pepca Cenčič,
učenka III. razreda v Volčah.

Naša Zinka.

Naša Zinka je zelo otročja. Ko jo vprašam: «Ali si kaj pametna?» pa pravi, da je. Če jo vprašam: «Ali si kaj moja?» reče: «O, da». Ko jo pa vprašam: «Kje si moja?» pokaže s prstom na lice in pravi: «Vidiš, tu!»

Včasih vzame mojo šolsko torbico in reče, da gre v šolo. Če dobi moj zvezek, mi ga takoj raztrže.

Večkrat me naprosi, da ji naredim punčko. Ko je punčka narejena in ji jo dam, gre po sobi in poje: «Tu-tuj, tu-tuj, tu-tuj». Kadar pa se je nasiti, jo vrže pod peč in pravi: «Tu boš!»

Rejec Julka, učenka 5. š. l.

Moja sestrica.

Imam tri sestre. Najljubša mi je srednja, ki je najporednejša. Ime ji je Julka. Posebno rada poje in zna že več pesmic, n. pr.: Kralj Matjaž in druge. Rada posluša tudi pravljice.

Ko gre zvečer spat, moli molitvice k angelju varuhu zelo napol. Križ pa napravi čez ves obraz, prav tja do ušes.

Ko se zjutraj zbudi, je njena prva beseda: «Ali je že kuhana kava?» Potem skače ves dan in se igra. Najraje se igra z majhnim stolčkom, katerega ima za punčko. Z njim se pogovarja, ga pestuje in oblači, kakor da bi bila prava punčka.

Sedej Cvetko, učenec 6. š. l.

REŠITEV UGANK V 5. ŠTEVILKI

Mreža.

Novi rod, ribolov, nosorog.

Računska uganka.

Prvi ovčar je imel 7 ovc, drugi 5

Skrivnosten napis.

DEVET IGRALCEV ŠE ENEGA PETELINA NE REDI.

Uganke.

1) Jezik. 2) Trak. 3) Slaba mačka. 4) V Noetovi ladji. 5. Luna.

Deloma so rešili:

Barkovlje: Simonič Henrik. — Dol. Zemon: Primc Ivan. — Dol pri Ajdovščini: Velikonja Viktorija, Likar Alojz. — Dornberg: Berce Franc, Vodopivec Slavko. — Dutovlje: Ugankarski krožek V. razr. — Miren: Butkovič Jožica, Pahor Marija, Frančeškin Ivanka, Budin Dora, Klančič Bogomil, Budin Julij, Pelicon Ludvik, Ožbot Rudolf, Mozetič David, Štanta Venceslav, Rusjan Franc, Lestan Ivan, Kogoj Oskar. — Opčine: Malalan Celestin, Šonc Oskar. — Pasjak: Maslo Pavel. — Rocol: Štokelj Karel. — Sv. Jakob: Zimic Ervin. — Sežana: Boneta Oskar, Počkar Albina, Semič Marta, Skrinjar Srečko, Šegin Ivan, Urbančič Leopold. — Št. Peter na Krasu: Kristan Franja, Požar Ana, Zafred Vida. — Utovlje: Kuretova Zofka. — Vrbovo: Brne Ferdinand, Logar Anton, Logar Nada, Štembergar Franc, Uljan Ivanka. — Vrtojba: Saunig Božidar. — Rihemberk: učenke V. razreda.

Uganke v 4. številki so rešili deloma še:

Hrašče pri Postojni: Počkaj Olga, Krna Roza. — Sežana: Bole Oskar, Kranjc Vladimir in Zmagoslav.

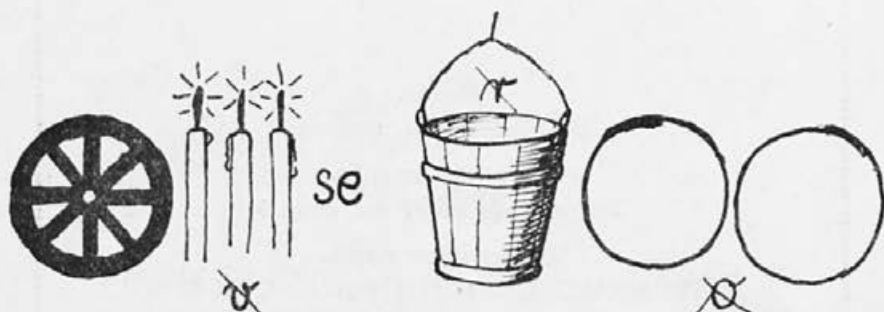
Izžreban je bil: Hmeljak Jožef v Gorici.

:: ZA KRATEK ČAS ::

I. Rebus.

(Priredil Ed. Kocjan, Sežana.)

Nadomesti prečrtane s primernejšimi črkami.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

II. Računska uganka.

(Novak Vladimir, Kazlje pri Sežani)

Razpostavi številke od 1 do 16 tako, da bo vsota vodoravnih in navpičnih vrst, pa tudi iz kota v kot 34!

III. Nekaj vprašanj.

- 1) Požar Ana, Št. Peter:
Pet krav za tisočak, po čem pride ena k drugi?
- 2) Maslo Pavel, Pasjak:
Za koliko je večji prstan od prsta?
- 3) Brne Ferdinand, Vrbovo:
Na kakšno stran pade zajec, ko ga lovec ustrelji?
- 4) Pojani Angel, Gorica:
Brez noge, štiri roge, semkaj gre, tjakaj gre, pa nikamor ne pride?
- 5) Ivanka Dolenc, Hruševje pri Postojni:
Štiri noge, pa le ena perut?

IV. Uganka.

(Saunig Božidar, Vrtojba)

Dva očeta, dva sinova
prinesó tri zajce z lova.
Vsak dobi enega
prav lepo rejnega.

Kako je to mogoče?

Rešitev je poslati do 20. marca.

Izžrebani rešilec bo primerno nagrajen.